

Tõnis Korts: metssigade korjuste matmisest

Artikkel ilmus SA Erametsakeskuse infolehes „Sinu mets“ nr. 38

Sigade Aafrika katk on haigus, mida iseloomustab suur suremus. Spetsialistide väidetel hukub isegi kuni 100% nakatunud loomadest. Vaktsiin selle haiguse vastu puudub ja seetõttu ta ei ole ravitav. Katkupiirkondades metssead surevad ja nende korjused jäävad sinna, kus viimane hingetõmme tehti.

SAK on viirushaigus, mis levib otsesel kontaktil haige loomaga või tema eritistega. Nakatumine võib toimuda ka kaudselt, näiteks nakatunud metssealt pärineva liha kasutamise kaudu. Siiski on nakatumise koha pealt veel palju ebaselget ja küsimusi on tihti rohkem kui vastuseid. Viimasel ajal on leitud karju, kus osa kütitud metssigadest osa on olnud nakatunud ja osa mitte.

Olgu sellega kuidas on, aga juba esimesest SAK surnud seast alates tekkis jahimeestel küsimus, mis saab korjustest. Viiruse hävimisest on meil teada, et looduses oleval korjusel hävib see suhteliselt kiiresti- kahe kuuga. Seevastu mullas ja pinnases säilib viirus kuus kuud ja enamgi, soolatud lihas üle kolmesaja päeva ja sügavkülmas pea mitu aastat.

See arutluskäik sunnib mõtlema, et looduse universaalsus on ette näinud, et kõige otstarbekam on see, kui korjused jätta vedelema sinna kus nad on. Siis toimetab loodus edasi ja kahe kuu möödudes on viirusetekitaja hävinud.

Selge on see, et igasugune inimese toimetamine korjustega ja nende siia-sinna tarimine suurendab viiruse leviku ohtu. Aga ka siin on palju küsimusi. Metsead on Eestis laialt levinud ja tihti elutseb neid ka linnades. Alles hiljuti palus näiteks Kuressaare linn (ei asu küll katkupiirkonnas, õnneks) abi jahimeestelt metssigade ohjamisel. Mis siis, kui haiguse poolt tekitatud surm tabab looma tiheasustusosal, metsarajal kus tervisejooksjad või matkajad armastavad liikuda? Sellisel juhul ei ole korjuse vedelema jätmine võimalik. Samuti põllumajandushoonete läheduses. Ka ohustavad vedelevad korjused metssigu endid, kes kõigesööjatena ja korjuseid tarivad. Mida siis teha?

Eesti Jahimeeste Seltsi ja Veterinaar- ja toiduameti (VTA) esindajad on juba pikalt enne katku maale jõudmist arutanud, kuidas sellega toime tulla ja missugune on jahimeeste roll katkuga võitlemisel. On ju jahimehed üks huvigrupp, kelle huvi on metssigade suur arvukus. Tänu soojadele talvedele ja lisaöötmisele on metssigade arvukus kohati suhteliselt kõrge. Enamus huvigruppe aga pooldab metssigade väikest arvukust või siis hoopis äärmuslikku „elu ilma metssigadeta.“

Kohtumiste käigus on jahimehed kinnitanud, et meil on vastutus metssigade hea käekäigu eest ja oleme valmis selles osas tegutsema. Eriarvamusi on olnud selles osas, et kes mida peaks tegema.

Juba siis, kui esimesed korjused metsadesse tekkisid, asusid osa aktiivsemaid jahimehi neid matma. Lootus ikka see, et katku levikut pidurdada ja säästa terveid loomi. Nii sai Viljandimaal Viljandimaa Jahimeeste Liidu Vambola jahiseltsi maadel Kalev Kikase ja Uno Lauri poolt maetud näiteks üle kuuekümmet metssea korjuse. Täna on nende kontrol veel lisa.

EJS ettepanek Veterinaarametile, Põllumajandusministeeriumile ja Keskkonnaministeeriumile oli, et jahimeestele vähemalt osa kulutusi kompenseeritaks. See ettepanek leidis toetust ja tänaseks on VTA ja EJS vahel leping sõlmitud. Leping annab jahimeestele võimaluse korjuseid matta ja saada selle eest osalist hüvitust. Matmine ei ole kohustus vaid võimalus. Seda võimalust on kasutanud juba mitmed jahimehed ja seltsid. Märtsi keskpaiga seisuga on kahe nädala jooksul, mil leping kehtib, maetud Viljandimaal Vambola jahiseltsi maadel Kalev Kikase ja Uno Lauri poolt 14 metssea korjust, Rein Tafenau poolt 16 metssiga ja Karksi JS maadel 7 korjust. [Kohaliku veterinaarteenistuse andmetel on alates 1. märtsist Viljandimaal kokku maetud jahimeeste poolt üle 60 korjuse.](#) Korjuseid on maetud

ka Valgamaal Helmes ja Otepääl. Eesti sellel alal kõige kogenuma tegija Kalev Kikase sõnutsi on matmine ja huntide piirkonnast kadumine tinginud selle, et katk on nende kandis peatunud (samas ei soovi ära sõnada) ja emistel on juba põrsad taga.

Leping korjuste kõrvaldamiseks on sõlmitud EJS ja VTA vahel. EJS sõlmib lepingud maakonna jahinduse katusorganisatsioonidega, kes korraldavad kohapeal lepingu täitmise.

Kuidas siis tegelikult see leping toimib?

Lepingu järele koosneb teenuse osutamine kolmest etapist: hukkunud või kütitud metssealt vereproovi kogumine, hukkunud või kütitud metssea korjuse või rümba kõrvaldamine, vastava aruande koostamine.

Hukkunud või kütitud metssealt võetakse proov. Kütitud metssea puhul võtab instrueeritud jahimees SAK-i kindlakstegemiseks vajaliku proovi või võimaldab võtta proovi volitatud veterinaararstil. Kui proovi on võtnud jahimees, toimetab ta selle kohalikku veterinaarkeskusesse või volitatud veterinaararsti kätte. Hukkunud metssea korjuse leidmisel teavitatakse kohalikku veterinaarkeskust, kes korraldab SAK-i kindlakstegemiseks vajaliku proovi võtmise.

Kütitud ja laboris uuringu tulemusena positiivseks osutunud metssea rümp ja selle kehaosad ning siseorganid toimetatakse selleks ettenähtud konteinerisse. Konteinerid on paigutatud käitleja AS Vireen poolt jahimeestega koostöös määratud kohtadesse. Konteinereid on laos veel ja vajadusel paigutatakse neid juurde.

Kui ilmastiku tingimused ja ümbritsev keskkond seda võimaldab maetakse metssea korjus kohapeal. Kui korjus asub lähedal inimeste liikumise aladele või loomakasvatushoonetele, toimetatakse korjus selleks ettenähtud konteinerisse. Konteinerisse toimetamisel pakitakse rümp või korjus tugevatesse kilekottidesse ning asetatakse sellega konteinerisse.

Kui hukkununa leitud metssea korjust ei ole võimalik füüsiliselt matta või konteinerisse toimetada, siis jäetakse see metsa.

Korjuse või rümba transportimiseks kasutatud sõiduki pinnad ja kasutatud töövahendid puhastatakse peale transporti ja desinfitseeritakse. Desinfitseerimiseks sobivad ained on saadaval kohalikes veterinaarkeskustes.

Jahimeeste sõnul, kes asjaga toimetavad, on matmine päris raske töö. Seda takistavad puude juured, liigniiskus, külmunud või kõva pinnas.

Ühel juhul keelas maaomanik korjuseid omal maal matta. Sellistel juhtudel on tähtis mõista, et korjuse toimetamine kuhugi kaugemale suurendab viiruse levimise riski ja sellisel juhul jäetakse korjus samasse paika.

On kohatud ka üleolevat suhtumist, et jahimehed on oma korjused jätnud vedelema. Nii see kindlasti ei ole. Ei elus ega viirusesse surnud uluk ei ole jahimehe oma.

Sigade Aafrika katku puhul on meil kõigil tähtis aru saada, et häda on meie kõigi õuel. Meie kõigi ühine huvi on, et viirus ei jõuaks lauta, see oleks rahvuslik katastroof, mis meid kõiki otseselt või kaudselt mõjutab. Me kõik tahame, et sellest haigusest võimalikult kiirelt vabaneksime ja seetõttu on ühine arusaam ja tegutsemine äärmiselt olulised.

EJS juhatus on 2015 aasta kuulutanud koostöö aastaks. Jahimeeste tegutsemine seakatkuga võitlemisel näitab selgelt, et jahimehed hoolivad ka tegelikult nii ulukite heast käekäigust kui ka sellest, et haigus ei satuks farmidesse.

Tõnis Korts, EJS tegevjuht